

ESSAY

Betere aanpak Wmo start in de wijk

We staan aan de vooravond van een nieuwe ronde Wijkaanpak. Voor een goede samenwerking in de wijk is het nodig de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) en Wijkaanpak met elkaar te verbinden. De nieuwe Wmo-visie van onder andere VWS, VNG, ActiZ en SWN blijft steken bij goede bedoelingen. De visie behoeft vertaling naar het leven van mensen in wijken. Daar hangt alles met alles samen.

De nieuwe Wmo-visie, *Naar meer preventie, inclusie én samenwerking*, laat goede bedoelingen zien: 'minder bureaucratie, meer aandacht voor zin- en betekenisgeving en handelen met én vanuit het perspectief van de inwoners'. Daarvoor is, volgens de Wmo-visie, 'een andere houding

nodig. Niet met kortstondige zakelijke transacties, maar in een relatie van strategisch en duurzaam partnerschap'. De visie pleit nog meer en nog betere samenwerking, iets waaraan al bijna twee decennia gewerkt wordt – zonder veel succes. Om de komende tien jaar echt het verschil te maken, dienen we van 'hoog over' en focus op alleen Wmo, af te dalen naar de wijk – en daarmee bedoelen we in dit essay de betekenisvolle gemeenschappen thuis; alle straatjes, buurten, clubs, dorpen. Wat echt nodig is om het verschil te maken de komende tien jaar is geen optimalisatie, maar een kanteling naar de praktijk van de wijk, waar alles met elkaar samenhangt. Dit essay pleit een kanteling naar een andere benadering, door de Wmo-praktijk te verbinden aan de wijkpraktijk in vijf stappen.

FOCUS OP VERSTERKING

De eerste stap: kies *versterking* in plaats van *preventie als uitgangspunt*. Kies je voor focus op preventie, dan implicier je dat je een probleem wilt voorkomen. Dit begint bij een partij die iets bij een ander ziet en dat als onwenselijk beschouwt. Dan oordeelt die partij vanuit goede bedoelingen over de ander. Die partij is vaak de professional, die oordeelt over de inwoner. Het reduceert de inwoner tot een probleem. Ieder mens heeft echter problemen én mogelijkheden. Het zijn partijen vanuit de

systemwereld die systemische problemen willen aanpakken – vaak gebaseerd op problematiserende data.

Wijkanalyses gaan over de problemen in een wijk, wijkaanpak gaat over het aanpakken van die problemen in probleemwijken. Dit schetst de aanpak van de afgelopen decennia. Deze aanpak leidt tot nu toe alleen maar tot meer problemen en hogere zorgkosten. Hoelang blijven we nog proberen deze aanpak te optimaliseren? We kunnen nog meer gaan samenwerken, nog meer data verzamelen over de problemen in de wijk... maar dat gaat weinig opleveren. Om een sterke sociale basis te vormen, zou het grootste doel moeten zijn: bijdragen aan verbanden in wijken en buurten op dat sterke gemeenschappen ontstaan, door een duurzaam samenspel tussen inwoners, (sociale) professionals, verenigingsleven, gemeente, lokale ondernemers – allen wonend en werkend in de wijk.

Buurten en wijken hebben sociale, economische en ecologische waarde. Alles is aanwezig om te werken aan versterking van deze waarden. Duidelijk is dat ze samenhangen en elkaar beïnvloeden en kunnen versterken. Zo kan een bewonersinitiatief dat werkt aan meer duurzaamheid in de wijk een vliegwiel zijn voor meer banen in de buurt en voor meer sociale verbinding tussen mensen. Mensen krijgen zicht op werk, voelen zich gewaardeerd, voelen zich gelukkiger, verkrijgen een inkomen.

START HIER

START IN DE WIJK

De tweede stap: *versterking start bij mensen in de wijk, bij de kracht en initiatieven in een wijk en die ondersteunen en versterken*. De wijk, de mensen die zelf hun leven leiden, ontbreekt in de Wmo-visie. Terwijl al dit moois toch in de wijken tot stand moet komen. Aan de andere kant heeft de minister voor Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening

de wijkaanpak weer op de landelijke politieke agenda geplaatst. Binnen het platform Wijkwijzer hebben het LPB en LSA-bewoners het initiatief genomen om het manifest voor een succesvolle Wijkaanpak op te stellen. Ook de Wijkaanpak stelt: 'Een succesvolle en duurzame aanpak ontwerp je samen met de mensen die wonen in deze wijken. Dit vraagt om innovatieve vormen van het

maken van gezamenlijke plannen en een duidelijke rol voor bewonersinitiatieven die publieke taken zelf uitvoeren.'

Onlangs bood een bewonersactiecomité in Den Haag het *Manifest voor Zuidwest* aan de gemeenteraad aan. Zij vroegen de raad en ambtenaren aan te sluiten bij hun stadsdeel en voor de lange termijn met hen samen te werken, met een raadscommissie, een ambtelijke projectorganisatie, een budget participatie, vanuit gelijkwaardigheid en vertrouwen.

De nieuwe Wmo-visie zou verbinding moeten maken met deze Wijkaanpak-beweging. Niet alleen in stedelijke aandachtswijken, maar in alle gemeenten.

POTEN IN DE KLEI

Als derde stap zien we: *werk kleinschalig, met de poten in de klei, stap voor stap, met veel geduld, het kleine waarderevend*. De samenhang van alle kleinschalige initiatieven zorgt voor een vruchtbare bodem. De praktijk is nu anders: er wordt veelal top-down geïnnoveerd. Innovaties reizen mee met een ingehuurd projectleider die deze vernieuwingen uitrolt in een volgende gemeente of regio. De vierde stap: ga voor duurzame samenwerking tussen inwoners en duurzame partners in de wijken. Partners die de wijk als basis durven te nemen en zich met vaste medewerkers aan de wijk verbinden, zich in de wijk verdiepen en bij inwoners aansluiten.

Het feit dat organisaties jaarlijks hun continuïteit moeten bevechten met de aanvraag van subsidies is een recept om organisatiebelang centraal te laten staan. De nieuwe Wmo-visie gaat nog steeds uit van (meerjarige) contractrelaties voor welzijn en zorg. In de huidige werkwijze zou dit gaan via aanbestedingen en samenwerkingscontracten voor de lange termijn met aanbieders. Aanbieders die dan vier jaar lang zeggen ▶

**'We moeten
radicaal
stoppen met
aanbesteden'**

Congres Duurzaamheid

Thema: **Energietransitie**

Binnenlands Bestuur

13 oktober 2022

Cultuur- en congrescentrum Antropia, Driebergen

In grotere stappen van het gas

Meters maken met de energietransitie. Welke gemeente wil dat niet? En het kan, door serieus werk te maken van de vergroening van bedrijventerreinen.

Daar zitten immers de grote gasgebruikers, die door de sterk gestegen prijzen van fossiele energie open staan voor duurzame alternatieven.

Een kans voor open doel – mits de gemeente hen op passende wijze faciliteert.

Op het Binnenlands Bestuur congres Duurzaamheid staat de samenwerking tussen gemeente en bedrijfsleven in de spotlights. Pionierende gemeenten delen met u in tal van workshops hun vruchtbare aanpak. Experts van kennisinstellingen, bedrijfsleven en overheid geven tips en tricks.

Sprekers

Cees-Jan Pen
Lector Ondernemende Regio bij Fontys Hogescholen.

Kristel Lammers
Directeur Nationaal Programma Regionale Energie Strategieën (NPRES).

Jelle de Jong
Voorzitter van IVN, Instituut voor Natuureducatie

Laurens Nordkamp
Onderzoeker bij TNO.

Theo Föllings
Voorzitter van de Stichting Kennisalliantie Bedrijventerreinen Nederland.

Meld u nu aan en ontvang 25% early bird korting (tot 15 augustus)!

In samenwerking met:

Volledige programma op:
www.congresduurzaamheid.nl

ESSAY 25

‘Actieve bewoners voelen zich niet serieus genomen’

ANITA KEITA
IS DIRECTEUR-BESTUURDER VAN VERSA WELZIJN. EEN ORGANISATIE VOOR SOCIAAL WERK IN GOOI EN VECHTSTREEK, EEMNES EN WEESEP.

JOHN BECKERS
IS BESTUURDER VAN WJ, EEN NETWERK-ORGANISATIE VOOR SOCIAAL WERK IN BREDA.

FELCO VISSER
IS AUTEUR VAN ALTIJD NIEUW GEDOE! EN SCHREEF MEE AAN HET MANIFEST VOOR EEN SUCCESVOLLE WIJKAANPAK.

dit omkeren, vanuit welke uitgangspunten en waarden.

De nieuwe Wmo-visie pleit voor een nauwere samenwerking tussen inwoners, zorg en welzijn. De dilemma's in deze samenwerking worden niet benoemd.

Eerste dilemma is dat actieve inwoners en bewonersbedrijven vaak het gevoel hebben dat ze niet serieus worden genomen door welzijnsorganisaties. Er wordt weinig met hen samengewerkt en welzijn wil het overnemen.

Ten tweede verliezen welzijnsorganisaties veel tijd aan het bevechten van hun bestaansrecht (subsidie aanvragen, zichtbaar zijn, verantwoorden, aanbesteden). Hierdoor drijven ze weg van inwoners en wijken en dobberen ze, vanuit de drang hun toegevoegde waarde te laten zien, richting zorg. Welzijn vindt zorg te geprotocolleerd, te veel in risico's en problemen denkend en te veel gericht op individuele mensen met problemen (in plaats van op mensen in relatie tot de buurt waarin ze wonen en de mogelijkheden die ze ook altijd hebben).

Derde dilemma: zorgpartners vinden welzijn rommelig, chaotisch, te veel risico nemend door alles te normaliseren, te veel zorgen in plaats van zorgen voor.

Ten vierde zijn gemeenten (ambtenaren beleid, uitvoering, raad, bestuurders) kritisch op welzijn. Sommige gemeenten begrijpen niet waarom het nodig is, andere wensen een dashboard om de harde resultaten te monitoren.

Ten vijfde: de relatie tussen zorg en welzijn en actieve inwoners is volstrekt ongelijk-

waardig, *follow the money*: slechts 3 procent gaat naar welzijn en misschien nog geen 0,03 procent naar bewonersinitiatieven. En tot slot: gemeenten hebben veel rollen, van visie-ontwikkelaar en -consultatie, via beleidsmaker tot uitvoerder. Van bestuurder tot raadslid. De gemeenten zouden die rollen veel preciezer moeten identificeren en benoemen wat de waarde ervan is en voor wie. Zo maakt een gemeente zelf duidelijk waar ze van wil zijn en wat zij van waarde vindt. Zo kan de gemeente netwerkdeelnemer worden. De gemeente participeert in een netwerk en brengt met die bedoeling middelen in zoals geld, mensen, informatie en faciliteiten. Net zoals andere deelnemers in dat netwerk hun middelen, geld en mensen inbrengen. Die relaties zijn wederkerig en houden stand zolang de deelnemers er waarde van ondervinden die zich goed verhoudt tot de kosten.

FRICTIES

Het is belangrijk deze fricties en belangen tegenstellingen tussen de verschillende werelden te benoemen om die vervolgplannen naar een hoger plan te brengen, met de inwoners aan het stuur.

Samenvattend heeft de nieuwe Wmo-visie uitwerking. Dat kunnen de schrijvers doen met bijvoorbeeld landelijke inwonersorganisaties zoals de LCR, het LSA-bewoners of Ieder1. Gemeenten kunnen die uitwerking ook oppakken, in hun eigen werkgebied, met inwoners en partners. Het is nog roeien tegen de stroom in, maar de gewenste richting is voelbaar en haalbaar. ●

TEGEN DE STROOM IN

Roeien tegen de stroom in vraagt moed, zelfreflectie en uithoudingsvermogen. Maar het goede nieuws is: samen kunnen we de stroom keren. Laten we vanuit de dynamiek en het weefsel van een buurt handelen, vanuit de initiatieven die er al zijn.

Huidige stroom	Gewenste stroom
Preventie	Versterkend
Organisaties aan het stuur	Inwoners aan het stuur
Thematisch	Integraal
Grootschalig uitrollen	Kleinschalige initiatieven vormen samen een vruchtbare bodem
Snel en kortdurend	Met geduld, blijven voeden
Streven naar gelijkwaardigheid	Gelijkwaardig handelen

GELIJKWAARDIGHEID

De vijfde en laatste stap: handel vanuit gelijkwaardigheid. Streven naar gelijkwaardigheid is niet genoeg. We benoemen eerlijk waar die gelijkwaardigheid nu niet is, waar het schuurt en hoe we